

Opdrachten en toetsvragen bij Werken in de Wijk

Onder redactie van Simona Karbouniaris

versie januari 2017

Overzicht inhoudsopgave

[Hoofdstuk 1. De wijk in!](#)

[Hoofdstuk 2. Sociale professionals in de wijk – allrounders gevraagd](#)

[Hoofdstuk 3. Sociale \(wijk\)teams: integraal en veelvormig](#)

[Hoofdstuk 4. Sociaal makelen voor een krachtige civil society. Wijkgericht werken aan activering, talentontwikkeling en ondersteuning van vitale buurtnetwerken](#)

[Hoofdstuk 5. De gezonde wijk- Samenwerken aan sociaal en gezond](#)

[Hoofdstuk 6. Interdisciplinaire samenwerking in de wijk - De T-shaped professional](#)

[Hoofdstuk 7. Samenwerking van vrijwilligers en beroepskrachten in het sociale domein- Nieuwe vormen van partnerschap](#)

[Hoofdstuk 8. Samenspel tussen mantelzorg en professionals - Een kwestie van balans](#)

[Hoofdstuk 9. Instappen is niet zo moeilijk...- de inzet van ervaringsdeskundigen in de wijk](#)

[Hoofdstuk 10. Jeugdhulpverlening en opvoedingsondersteuning in de wijk- 'It takes a neighbourhood to raise a child'](#)

[Hoofdstuk 11. Interprofessioneel samenwerken rond ouderen in de wijk - Succesfactoren als handvat voor verbetering](#)

[Hoofdstuk 12. Reclassering in de wijk- Over de borging van sociale veiligheid](#)

[Hoofdstuk 13. Uitwisselen van persoonsgegevens in een sociaal wijkteam - De noodzaak van een radicale omslag](#)

[Hoofdstuk 14. De Kanteling in praktijk - Een handreiking voor een gekantelde gespreksvoering](#)

[Hoofdstuk 15. Werken vanuit Sociale Netwerkstrategieën - ontwikkelen vanuit beweging](#)

[Hoofdstuk 16. Eenzaamheid en sociaal isolement - Vrijwilligers en professionals werken samen aan een nieuwe benadering](#)

[Hoofdstuk 17. De aanpak van financiële problemen - De impact van schulden op het dagelijks leven](#)

[Hoofdstuk 18. Kwartiermaken in de wijk- Werken aan een gastvrije samenleving](#)

[Hoofdstuk 19. Rehabilitatie in de wijk - Ondersteuning bij participatiedoelen](#)

[Hoofdstuk 20. Participatie van mensen met psychische kwetsbaarheid en verstandelijke beperkingen- Wijk en Participatie als goede praktijk](#)

[Hoofdstuk 21. Werken met mensen met niet-aangeboren hersenletsel en hun naasten- Ondersteuning in het dagelijks leven](#)

[Hoofdstuk 22. Werken met multiprobleemgezinnen - Herstel van het gewone leven](#)

[Hoofdstuk 23. Geweld in gezinnen: signaleren, stoppen en steunen bij herstel](#)

[Hoofdstuk 24. Verder met werken in de wijk \(geen opdrachten\)](#)

Hoofdstuk 1 De wijk in!

Oefenopdrachten:

1. Noem vier redenen voor de stelselherziening
2. Wat is het verschil tussen transitie en transformatie?
3. Wat zijn de belangrijkste elementen van De Kanteling?
4. Wat kan de inzet van mantelzorgers kwetsbaar maken?
5. Wat verstaan we onder T-shaped professional?
6. Waarom spreekt de auteur van 're-professionalisering' van het sociaal werk?
7. Noem ten minste drie kenmerken van kwalitatief goede hulp- en dienstverlening
8. Wat wordt verstaan onder een integrale benadering?
9. Wat wordt verstaan onder ontwikkelingsgericht ondersteunen?

Toetsvragen:

1. De gemeente is verantwoordelijk voor een aantal voorzieningen voor burgers. Welke van de onderstaande hoort daar *niet* bij?
☐ mantelzorgondersteuning
☐ beschermde woonvormen
☐ 24-uurs zorg
☐ opvoedingsondersteuning
☐ psychiatrische hulpverlening aan kinderen
2. Presentie kent een aantal kenmerken. Welke van onderstaande kenmerken hoort daar niet bij?
☐ je volledig inzetten voor de ander
☐ er voor de ander zijn zonder dat er perse interventies hoeven plaats te vinden
☐ afstemmen op wat de ander belangrijk vindt
☐ altijd bereikbaar zijn
☐ lief en leed delen
3. Samenwerking is een sleutelwoord. Wat hoort daar niet bij?
☐ Samenwerking met huisartsen
☐ Samenwerking met cliënten
☐ Samenwerking met vrijwilligers
☐ Samenwerking met hulpverleners met andere organisaties dan die waar jij voor werkt
☐ Uitwisseling van informatie
4. Een van de kwaliteitskenmerken is resultaatgericht ondersteunen. Wat hoort hier niet bij?
☐ Doelen van de hulpverlener realiseren
☐ Doelen van de burger realiseren
☐ Reflecteren op het eigen handelen
☐ Efficiënt werken
☐ Doelen van de gemeente realiseren

Reflectievraag:

In bovenstaande meerkeuze vragen schuilt een aantal dilemma's. Haal deze boven water en ga er over in gesprek.

Hoofdstuk 2 Sociale professionals in de wijk- allrounders gevraagd

Oefenopdrachten:

1. Bij de casus 'Waar moet ik beginnen?' bespreekt Mieke meerdere aandachtspunten. Schrijf deze aandachtspunten in volgorde van prioriteit op. Bespreek en vergelijk daarna met medestudenten en/of collega's wat zij hebben op geschreven. Wat zijn de overeenkomsten en verschillen?
2. Bij de casus 'Hou het een beetje gezellig' zijn er verschillende groepen met belangen. Wie zijn deze groepen en welke belangen hebben ze? Speel deze casus met medestudenten/collega's uit. Ieder speelt een vertegenwoordiger van een groep. Probeer als sociaal werker samen met hen naar een oplossing voor de problemen te zoeken.
3. Bij de casus 'Trots' is het belangrijk om een ingang bij de familie te krijgen. Je weet op dit moment alleen van horen zeggen dat er problemen zijn. Wat zou je doen om deze ingang te krijgen? Wat heb je daarvoor nodig?

Reflectievragen:

1. In het hoofdstuk staat beschreven dat professionals meer met bewoners (0e lijn) moeten gaan samenwerken. Ben je het hiermee eens? Waarom wel/niet? Waar liggen de grenzen van verantwoordelijkheden overdragen aan burgers?
2. Elke sociaal werker behoort vaardig te zijn in de genoemde 10 competenties. Ben je het eens met deze stelling? Welke van deze competenties denk je dat jij het beste uit kunt oefenen? En in welke competentie moet jij je nog het meest ontwikkelen?
3. In veel gemeenten zijn sociaal professionals als generalist werkzaam. Wat houdt dit generalistisch werken voor jou in? Zie jij jezelf als generalist? Waarom wel/niet?

Toetsvragen:

1. Er zijn tien competenties die sociaal werkers moeten bezitten. Noem minimaal vijf van deze competenties en licht deze toe.
2. Waarom is het van belang dat sociaal werkers van "verschillende pluimage" moeten delen in plaats van monopoliseren?
3. In het stuk wordt gesproken over nulde, eerste en tweede lijn. Leg uit waar deze lijnen voor staan en hoe ze verband houden met elkaar.

Hoofdstuk 3 Sociale (wijk)teams: integraal en veelvormig

Oefenopdrachten

1. In het artikel worden verschillende redenen aangegeven voor de opkomst van sociale (wijk)teams. Noem er drie en licht deze kort toe.
2. Het artikel beschrijft de kwaliteiten (competenties) die van sociaal werkers worden verlangd die deel uitmaken van zo'n sociaal (wijk)team. Beschrijf de drie kwaliteiten (competenties) die in jouw ogen het belangrijkste zijn. Licht toe waarom je deze in het kader van de opgaven van het team belangrijk vindt.
3. Geef de kern aan van de term T-shaped professional. Zou je jezelf kenschetsen als een T-shaped professional (in opleiding)? Licht toe.

Reflectievragen

4. Het artikel beschrijft de kwaliteiten (competenties) die van sociaal werkers worden verlangd die deel uitmaken van zo'n sociaal (wijk)team. Beschrijf de drie kwaliteiten (competenties) die in jouw ogen het belangrijkste zijn. Licht toe waarom je deze in het kader van de opgaven van het team belangrijk vindt.
5. Is het mogelijk om te spreken over een 'ideale inrichting' van een sociaal (wijk)team? Denk hierbij aan de samenstelling ervan, de opdrachten die ze in de wijk dienen te vervullen en de samenwerkingsrelatie die ze met anderen dienen aan te gaan? Of is deze 'ideale inrichting' erg afhankelijk van lokale factoren en verhoudingen? Licht toe.
6. Interprofessioneel handelen en grensoverschrijdend samenwerken worden genoemd als belangrijke pijlers van een sociaal (wijk)team. Ben je in je opleiding hier voldoende op voorbereid? Licht toe.
7. Is het mogelijk om te spreken over een 'ideale inrichting' van een sociaal (wijk)team? Denk hierbij aan de samenstelling ervan, de opdrachten die ze in de wijk dienen te vervullen en de samenwerkingsrelatie die ze met anderen dienen aan te gaan? Of is deze 'ideale inrichting' erg afhankelijk van lokale factoren en verhoudingen? Licht toe.
8. Interprofessioneel handelen en grensoverschrijdend samenwerken worden genoemd als belangrijke pijlers van een sociaal (wijk)team. Ben je in je opleiding hier voldoende op voorbereid? Licht toe.

Toetsvragen

9. Omschrijf wat verstaan wordt onder interprofessioneel handelen. Idem onder grensoverschrijdend samenwerken. Licht toe met een concreet praktijkvoorbeeld.
10. Eén van de opgaven voor deze sociale (wijk)teams is de ontwikkeling van meer collectieve arrangementen of programma's naast of in samenhang met individuele arrangementen. Wil je eens een praktijkvoorbeeld van zo'n collectief arrangement kort beschrijven? En tevens daarbij aangeven wat de waarde hiervan is voor groepen burgers.

Verdiepende literatuursuggesties

- [Literatuuronderzoek naar sociale \(wijk\)teams \(De Waal, 2016\)](#)
- [Sociale wijkteams in beeld \(Movisie\)](#)
- [Infographic sociale wijkteams in beeld \(Movisie\)](#)

Hoofdstuk 4 Sociaal makelen voor een krachtige civil society. Wijkgericht werken aan activering, talentontwikkeling en ondersteuning van vitale buurtnetwerken

Oefenopdrachten

1. Wat houdt sociaal makelen in in het licht van de participatiesamenleving en de doe-democratie?
2. Noem een voorbeeld uit jouw (werk of studie)praktijk van de logica van het activeren volgens Spierts en benoem wat hierin de successen zijn.
3. Wat hebben professionals voor vaardigheden nodig wanneer zij steeds meer groepsgericht gaan activeren?

Reflectievragen

1. (waar) zie jij voor jouzelf een rol weggelegd als sociaal makelaar? In hoeverre ben je hiermee al bezig en/of wat zou daar voor nodig zijn?
2. Wat vind je van de term sociaal makelaar, is deze passend in de context waar jij werkt of stage loopt?
3. Hoe werk jij aan de begrippen die op pagina 68 worden genoemd, de samenredzaamheid, empowerment en activering binnen jouw praktijkcontext?

Toetsvragen

1. Waar moeten sociaal werkers die een bijdrage willen leveren aan de sociale samenhang van buurten aan denken?
2. Langs welke stappen versterken sociaal werkers het zelforganiserend vermogen van buurtnetwerken?
3. Wat zijn vereisten in het groepsgericht activeren? Denk hierbij niet alleen aan vaardigheden maar juist ook aan voorwaarden.

Hoofdstuk 5 De gezonde wijk- Samenwerken aan sociaal en gezond

Oefenopdrachten

1. Hoe kunnen sociaal en gezond elkaar versterken als het gaat om wijkgerichte interventies?
2. Wat is het belang om de kloof tussen die twee te dichten, wat levert ons dat op?
3. Kun je zelf een voorbeeld uit eigen praktijk beschrijven waarbij zowel aandacht is voor sociaal welzijn als gezondheid?

Reflectievragen

1. Welke potentie en meerwaarde ligt er in een nauwere samenwerking tussen het medische en sociaal domein?
2. Wat maakte dat het sociale domein zo lang van het medische domein gescheiden kon blijven in ons land?
3. Wat kan een nauwere samenwerking betekenen in het licht van preventie en vroegdetectie?

Toetsvragen

1. In dit hoofdstuk wordt gesteld dat het hanteren van één taal versterkend kan werken in de samenwerking, hoe kan dit worden bewerkstelligd?
2. Waar bestaat het 4domeinenmodel uit en welke betekenis kan dit model hebben in de samenwerking tussen het sociaal en gezondheidsdomein?
3. Voor welke groep mensen is het Welzijn op recept concept werkzaam gebleken?

Hoofdstuk 6 Interdisciplinaire samenwerking in de wijk - De T-shaped professional

Oefenopdrachten

1. Wat vind je zelf belangrijk bij het samenwerken met andere disciplines (afkomstig uit andere organisaties)?
2. In het kader van weten wat je te bieden hebt; beschrijf je eigen beroepsidentiteit en – deskundigheid aan de hand van de VAK-criteria (Vaardigheden, Attitude, Kennis). Wat heb jij het team en je collega te bieden? Presenteer jezelf in de vorm van een pitch
3. Welke basiskennis van andere referentiekaders (van disciplines met wie je samenwerkt in het sociaal team) heb je nodig om iets te kunnen betekenen voor die collega?

Reflectieopdrachten

4. Interview een medecursist/collega uit 'je (sociaal) team' over zijn/haar identiteit en deskundigheid en bespreek aan de hand van een concrete casus welke problemen hij/zij ervaart.
5. Formuleer een gemeenschappelijke doelstelling van het team. Schrijf eerst op wat volgens jouzelf de doelstelling van een sociaal team is. Bespreek vervolgens de doelstelling met een collega. Bespreek ook de overeenkomsten en de verschillen tussen de geformuleerde doelstellingen.
6. Kom tot een gemeenschappelijke doelstelling voor het gezin dat in het hoofdstuk staat beschreven. Ieder team formuleert vanuit een interdisciplinaire invalshoek een gezamenlijk doelstelling voor dit gezin en de individuele leden en welk specialisme iedere discipline inbrengt en wat zijn/haar specialisme voor een collega kan betekenen. Hoe betrek je het gezin en haar netwerk bij het formuleren van de gemeenschappelijke doelstelling?

Toetsvragen

7. Wat onderscheidt multidisciplinair en interdisciplinair (T-shaped) werken van elkaar?
8. Wat betekent het begrip shared-decision making? Geef een voorbeeld.
9. Leg uit wat de **T** (de verticale en de horizontale as) betekent en het verband tussen de twee assen.
10. In het artikel staat dat 'de verticale as vraagt om enige aanpassingen'. Noem drie van de vijf aangegeven aanpassing en leg deze uit.

Aanvullende casusvragen

11. Lees de casus van mevrouw Bakker in dit hoofdstuk. Mevrouw Bakker zoekt een activiteit. Welke elementen horen volgens jou op een "persoonlijk wensenlijstje" van mevrouw Bakker? Aan welk uitgangspunt moet worden voldaan? Als je nadenkt over het scheppen van een band met mevrouw Bakker, welke aspecten zijn dan cruciaal? Motiveer je antwoord.
12. Lees de casus van Eva in dit hoofdstuk. Stel, je bent de persoonlijk begeleider van Eva. Eva heeft jouw hulp ingeroepen om samen met de mentor te praten over het feit dat zij de beloofde afspraken nu 2x heeft afgezegd. Als je telefonisch contact hebt, en probeert een afspraak te plannen, zegt de mentor zuchtend: "Alles goed en wel, we kunnen wel denken dat al die jongeren waar een steekje aan los is een diploma kunnen halen, maar dat kost mij zeeën van tijd, en sorry hoor, die heb ik niet." Het lukt uiteindelijk wel om een half uur te plannen. Hoe bereiden jij en Eva je voor op het gesprek? Welke mogelijkheden zie je, en waar kiezen jullie voor? Hoe gaan jullie het aanpakken? Geef zo concreet mogelijk aan welke elementen bij het gesprek met de mentor van belang zijn.

13. Lees de casus van Maarten in dit hoofdstuk. Stel, jij bent Joppe. De moeder van Maarten belt je emotioneel op. Ze zegt dat ze zich gedwongen voelt door Maarten, jou en de rijschoolhouder om mee te werken aan dit onzalige traject. Ze vindt dat er niet naar haar geluisterd wordt. En wie kent Maarten nou eigenlijk het beste? Soms denkt ze wel eens, dat door al die malle moderne opvattingen van de laatste tijd, het 'verboden' is om er gewoon van uit te gaan dat iemand een handicap heeft waar je rekening mee moet houden. Iemand met een LVB kán gewoon geen auto rijden! Punt uit. Wat zou je tegen haar zeggen? Welke richting heb je daarbij voor ogen? Geef letterlijk aan welke zinnen je gebruikt.

Hoofdstuk 7 Samenwerking van vrijwilligers en beroepskrachten in het sociale domein- Nieuwe vormen van partnerschap

Oefenopdrachten¹

1. Als de verdeling van verantwoordelijkheden tussen professionals en vrijwilligers inzichtelijk wordt, kun je ook zicht krijgen op de goede kanten van de samenwerking en wenselijke verbeteringen daarin. Kies een recent voorbeeld van een samenwerking tussen vrijwilligers en professionals: om welke taak ging het, van wie ging het initiatief uit, werd er samen of apart gewerkt, wie was verantwoordelijk?
2. Deze opdracht wordt uitgevoerd in tweetallen. Neem het werk of de stage van één van jullie onder de loep. Welke verantwoordelijkheden spelen er? En welke taken vloeien hieruit voort? Maak een ordening in de verschillende taken: typisch vrijwilligerswerk, typisch professioneel, zowel door vrijwilligers als professionals. Beoordeel met elkaar welke taken op de voorgrond staan. Welke specifieke taken zijn kenmerkend voor beroepskrachten en voor vrijwilligers, waar zit overlap en hoe kan afstemming hierover plaatsvinden.

¹ Deze opdrachten zijn gebaseerd op de beschrijving van de ronde tafels van studiebijeenkomsten (pag. 19 e.v.) in de publicatie van Keinemans & Kloppenburg (2015) *Vrijwilligheid en professionaliteit. Ervaringen met het veranderend samenspel tussen beroepskracht en vrijwilliger in het sociale domein*. Wmo werkplaats Utrecht. Utrecht: Kenniscentrum Sociale Innovatie/HU.

Hoofdstuk 8 Samenspel tussen mantelzorgers en professionals – een kwestie van balans

Oefenopdrachten

1. Respijtzorg is het overdragen van de zorgtaak aan iemand anders of aan een organisatie zodat de mantelzorger even 'vrijaf' heeft. In dit hoofdstuk wordt verwezen naar diverse sites waar informatie te vinden is over respijtzorgvoorzieningen. Bezoek de drie genoemde sites.
 - A. Geef per site aan wat kenmerkend is voor de voorziening die ze leveren.
 - B. Beeld je in dat je een mantelzorger bent met een zware langdurige zorgtaak in de thuissituatie. Geef per site aan hoe toegankelijk je deze site vindt voor mantelzorgers.
 - C. Stel je vindt de respijtzorg waar je behoefte aan hebt, welke weg moet je bewandelen om die zorg daadwerkelijk te krijgen? Denk aan contact opnemen, inventariseren van zorgtaken, 'matching', financiering, wat je moet weten, etc. Schrijf je stappenplan uit op 1 pagina (maximaal 600 woorden).
 - D. Bedenk aan welke voorwaarden de respijtzorg(er) moet voldoen zodat de vaste mantelzorger ook daadwerkelijk de zorgtaak los kan laten. Ga hierover in gesprek met je studiegenoten, inventariseer deze voorwaarden en zet ze in volgorde van prioriteit op papier.
2. Deze opdracht betreft de organisatie rondom het netwerk in de buurt.

Stel je werkt in een wijkteam in een stadbuurt. De bevolking is multicultureel, bestaat uit diverse leeftijdsgroepen, is laag opgeleid en veel mensen hebben tijdelijk werk. Mensen leven veel op straat, ontmoeten elkaar in winkeltjes en zijn al generaties betrokken bij de buurt. De laatste tijd verloedert de buurt. De huurhuizen worden niet opgeknapt, vuilnis blijft liggen, er zijn kleine relletjes en hier en daar inbraken. Er zijn diverse mensen met beperkingen zoals dementerende ouderen, mensen met een licht verstandelijke beperking, mensen met psychiatrische klachten en mensen die problemen hebben en in de schuldhelpverlening zitten of bij de voedselbank aankloppen. Veel van deze mensen houden hun leven 'onzichtbaar' voor de buurt. De mantelzorgers van deze mensen zijn ook niet in beeld.

 - A. Bedenk een activiteit waardoor op een laagdrempelige manier de mantelzorgers bij de buurt en medebewoners betrokken worden. Welk doel wil je koppelen aan deze activiteit?
 - B. Schrijf deze activiteit uit met wat allemaal nodig is om deze activiteit te organiseren.
 - C. Bedenk een boodschap om mensen attent te maken op deze activiteit, maak vervolgens ook een flyer of digitaal bericht waarin deze boodschap is opgenomen.
 - D. Stel er komen veel mensen op deze activiteit af: wat ga je doen om een vervolg te geven specifiek gericht op de mantelzorgers?
 - E. Hoe kan de buurt mede eigenaar worden van het gedachtegoed onderliggend aan deze activiteit?
 - F. Denk je dat jij als sociaal werker/team je langzaam terug kunt trekken of blijft er volgens jou altijd werk met betrekking tot dit onderwerp? Zo ja, aan welk werk denk je?
3. In deze opdracht gaat het om een beeld te krijgen wat sociaal werkers precies doen om mantelzorgers praktisch te faciliteren. In het hoofdstuk staat de volgende tekst:

'Succesvolle mantelzorgondersteuning begint vaak met het vinden van praktische oplossingen voor talloze problemen op organisatorisch en financieel gebied. Die problemen kunnen zijn ontstaan doordat de inkomenssituatie veranderd is of er gebruik wordt gemaakt van allerlei ingewikkelde vergoedingen/regelingen zoals bij contacten met de gemeenten en de zorgverzekeraar of bij het gebruik maken van een PGB.

Mantelzorgondersteuning en samenwerken met hen betekent niet dat je de taken overneemt. De regie ligt daarbij in principe bij de mantelzorger (en de cliënt). De mantelzorger kan echter

soms ook (bijna) je cliënt zijn. Maar ook een expert, juist omdat zij het beste weet hoe de ondersteuning efficiënt te bieden omdat zij de zorgontvanger al jaren kent.

Voor een goede ondersteuning is het van belang op de hoogte te zijn van de sociale kaart en de mogelijkheden vanuit de gemeente om mantelzorgers te ondersteuning. Soms is het geven van informatie en advies voldoende. Het kan ook zijn dat er kennis nodig is over de gevolgen van de aandoening van degene voor wie gezorgd wordt.'

Zoek nu 2 sociaal werkers bij jou in de buurt. Leg hen deze tekst voor en vraag hen wat zij in de dagelijkse praktijk doen aan mantelzorgondersteuning. Vraag naar alledaagse voorbeelden en vraag door op hoe de sociaal werker denkt, handelt en welke kennis nodig is. Licht het verhaal van de sociaal werker in het verlengde van de tekst uit het hoofdstuk of zijn er andere dimensies? Zo ja, welke?

Schrijf je bevindingen op één pagina uit (maximaal 600 woorden).

Reflectievragen

1. Rond het type zorg en ondersteuning zie je in tabel 1 van dit hoofdstuk een indeling. Bekijk deze tabel en de bijbehorende voorbeelden zorgvuldig.
1. Verdeel de verschillende typen zorg en ondersteuning waarbij ieder van het groepje één casus schrijft. Laat naar voren komen hoe de ondersteuning het dagelijks leven van de mantelzorger beïnvloedt. Laat je fantasie goed werken, verzin er wat op los maar zorg dat het ook realistisch blijft. Maximaal 500 woorden per casus.
Bedenk wat de hulpvraag is? Hoe langdurig is die hulpvraag? Hoe vaak is de ondersteuning nodig? Hoe is de gezinssituatie? Door wie kan de ondersteuning nog meer gedaan worden? Welke impact heeft de ondersteuning op de mantelzorger?
2. Lees aan medestudenten of collega's jouw casus voor. Bekijk ook het mantelzorgprofiel zoals in tabel 2 gegeven. Welk profiel pas het beste in de door jouw bedachte en beschreven casus? Ga in discussie welke argumenten je hebt bij het gekozen profiel.
3. Deze reflectieopdracht gaat over het outreachend werken richting mantelzorgers. Lees de casus Rodriguez (op pagina 119) zorgvuldig door. Probeer je in te leven in de situatie van vader. De aandoening van de zonen is niet zichtbaar. Er zijn heel veel aandoeningen die niet zichtbaar zijn maar waarbij de gevolgen enorm groot zijn. Denk aan dementie, Niet-Aangeboren Hersenletsel, Autisme en Licht verstandelijke Beperkingen. Door die onzichtbaarheid zullen mensen op voorhand vaak geen rekening houden met eventuele spanning, angst of woede in een stressvolle situatie. De vader in deze casus weet dat maar al te goed en probeert een escalatie van de zonen te voorkomen door de supermarkt te verlaten.
- A. Vorm een groepje van 5 studenten of collega's en speel deze situatie na. Probeer in de huid van vader te kruipen en te voelen wat hij ervaart als hij bij zijn zonen een spanningsopbouw ziet. Speel dezelfde situatie verschillende keren waarbij steeds een andere student zich in de rol van de vader verplaatst.
Bespreek pas na de rollenspellen wat je hebt ervaren, wissel uit wat er in je omging en wat je het liefst wilde doen.
- B. Vader realiseert zich niet dat hij al jaren een mantelzorger is. Hij komt nu in aanraking met een sociaal werker van het wijkteam. Bedenk hoe je een gesprek met hem gaat aanpakken. Waar gaat het gesprek plaatsvinden en leg uit wat je argumenten zijn. Hoe maak je contact? Welke vragen stel je? Wil je hem duidelijk maken dat hij mantelzorger is en zo ja, hoe pak je dat aan? Welke ondersteuning kan je hem bieden? Maak hierbij gebruik van de modellen uit het hoofdstuk. Speel deze situatie na in je groepje en bespreek je aanpak. Waar kan het scherper en sterker?

Hoofdstuk 9 Instappen is niet zo moeilijk...- de inzet van ervaringsdeskundigen in de wijk

Verwerkingsopdracht

Heb je zelf ervaringen in verband met psychische klachten, verslaving, dakloosheid of een andere heel ontwrichtende omstandigheid in je leven? Of heb je het van dichtbij meegemaakt als naastbetrokkene dat iemand hiermee geconfronteerd werd?

- Wat heeft jou/diegene toen het meest geholpen om de draad in je leven weer te vinden/op te pakken?
- Wat was voor jou/diegene op dat moment echt van steun?
- Wat/wie heeft je/diegene absoluut niet geholpen en wat maakte dat het niet hielp?
- Wat heeft deze ervaring jou voor de toekomst geleerd?
- Kan en wil je deze ervaring ook gebruiken in de toekomstige baan en hoe?

Ga dit eerst voor jezelf na, wissel hierover dan met een medestudent uit.

Hoofdstuk 10 Jeugdhulpverlening en opvoedingsondersteuning in de wijk

Oefenopdrachten

1. Maak een pedagogische analyse van de buurt, de wijk, het dorp waar jij woont? Besteed daarbij bijvoorbeeld aandacht aan: Wat voor ouders en kinderen wonen er? Welke jeugdvragestukken spelen er? Welke voorzieningen zijn er en waar richten die zich op? Zijn er jeugdplannen? Wordt er op wijkniveau samengewerkt, zo ja waaraan en waarom?
2. Je wordt geconfronteerd met de volgende casus. In jouw wijk (buurtteam) zijn er best veel alleenstaande tienermoeders die kampen met opvoedvragen en met schulden. Maak een ontwerp dat een tweeledig doel heeft, namelijk a) het versterken van de opvoedkracht van de tienermoeders en b) het verbeteren van hun financiële situatie.

Reflectievragen

1. Wat zijn volgens jou belangrijke gevolgen van de nieuwe jeugdwet voor het handelen van jeugdprofessionals? Wat zou jij moeten kennen en kunnen om meer preventief en omgevingsgericht te werken?
2. Van jeugdprofessionals wordt verwacht dat ze zich in eerste instantie richten op het versterken van de eigen kracht en het netwerk van ouders en gezinnen. Wat vind je van deze ontwikkeling? Wat zijn de mogelijke voor- en nadelen?

Toetsvragen

1. Noem de belangrijkste verandering die met de invoering van de Jeugdwet (januari 2015) is ingegaan? Wat is het verschil tussen transitie en transformatie?
2. Omschrijf het begrip pedagogische civil society? Welke maatschappelijke ontwikkeling ligt er aan de invoering van deze gedachte ten grondslag?
3. Wat zijn beschermende opvoedingsfactoren? Noem 5 van de 10 beschermende opvoedingsfactoren (bron NJi).

Hoofdstuk 11 Interprofessioneel samenwerken rond ouderen – succesfactoren als handvat voor verbetering

Oefenopdrachten

1. Wat vind jij het belangrijkste in de samenwerking met collega's in jouw team. Ga hierover in gesprek met een collega om erachter te komen in hoeverre jullie waarden overeenkomen. Wat zouden jullie willen veranderen in de samenwerking om die te verbeteren?
2. Weet jij hoe jouw samenwerkingspartner zijn/haar zorg uitvoert uitgaande van de eigen regie van een zorgvrager? Spreek af om eens met elkaar mee te gaan, elkaar te observeren en met elkaar na te bespreken. Wat is jullie opgevallen? Wat heb je geleerd van elkaar?
3. Vanuit welke waarden geef jij jouw samenwerking vorm met mantelzorgers? Vraag jij ook aan mantelzorgers wat zij belangrijk vinden in de samenwerking met jou? Hoe formuleer je zo'n vraag?

Reflectievragen

1. Neem de uitkomsten van interprofessioneel samenwerken nog eens door (pagina 148). Heb jij ervaring met samenwerken in een team met mensen met verschillende achtergronden? Wat voor voordelen ervaar jij in deze samenwerking? Ervaar je ook nadelen? Welke dan?
2. Beschrijf een situatie waarin de samenwerking in een team haperde. Met welke succesfactor voor interprofessioneel samenwerken had dit te maken? Wat was jouw aandeel in deze situatie? Welke aspecten van jouw gedrag een positieve en/of negatieve bijdrage geleverd aan de situatie? Wat heb je geleerd van deze situatie voor een toekomstige samenwerking?
3. Hoe ziet de onderlinge communicatie met de samenwerkingspartners er uit buiten de reguliere overleggen? Hoe gemakkelijk weet je elkaar te vinden? Wat zou je kunnen doen om de lijnen nog korter te maken?

Toetsvragen

1. In zorg en welzijn wordt gesproken over een nieuw soort professional, de T-shaped professional (zoals ook eerder aan bod is gekomen in hoofdstuk 3 en 6). Leg uit wat dit inhoudt in het licht van interprofessioneel samenwerken en wat het belang is van de aanwezigheid van deze professionals in een wijkteam voor zorgvragers.
2. Wat is het belang van het regelmatig gezamenlijk evalueren van de samenwerking in een team?
3. Noem minimaal 3 succesfactoren op individueel/interindividueel niveau en licht ze toe.

Hoofdstuk 12. Reclassering in de wijk - Over de borging van sociale veiligheid

Oefenopdrachten

1. Denk aan een casus uit je eigen praktijk waarin een cliënt contact heeft met justitie. Zou je contact leggen met de reclassering? Waarom wel, waarom niet? Wat zijn in deze concrete casus je verwachtingen van de reclassering?
2. Lees de casus over de heer B. op pagina 158 nog eens. Hoe zou het plan dat bedacht is eruit kunnen zien om de overlast terug te brengen naar een aanvaardbaar niveau?

Reflectievragen

1. Wat zou de reclassering op wijkniveau nog meer kunnen bijdragen, behalve hetgeen in het hoofdstuk is genoemd?
2. Hoe kan de expertise van de reclassering beter kenbaar worden gemaakt binnen wijkteams?
3. Uitwisseling van gegevens over reclasseringscliënten met anderen is niet altijd mogelijk. Is onderling vertrouwen voldoende of zijn er andere opties denkbaar om elkaar te informeren?

Toetsvragen

1. Wat zijn de belangrijkste taken van de reclassering in het algemeen?
2. Wat is de kern van de expertise van reclasseringswerkers?
3. Waaruit bestaat een effectief veiligheidsbeleid?
4. Waaruit bestaat de bijdrage van de reclassering aan wijkteams?

Hoofdstuk 13 Uitwisselen van persoonsgegevens in een sociaal wijkteam – de noodzaak van een radicale omslag

Oefenopdrachten

1. Inventariseer de belangrijkste knelpunten in je team om adequaat gegevens over cliënten te delen met collega's.
2. Ga in gesprek met je collega's in het wijkteam (en evt. daarbuiten) over de geconstateerde knelpunten met betrekking tot het delen van gegevens.
3. Bespreek met het team voor welk van deze geconstateerde knelpunten de gepresenteerde methode een antwoord zou kunnen zijn.

Reflectievragen

1. De auteurs bepleiten in dit hoofdstuk een 'radicale omslag', onderschrijf je deze stelling? In welke mate niet/wel?
2. Op welke onderdelen wijkt de hier beschreven methode af van je eigen handelen?
3. In welke mate heb je altijd het doel scherp voor ogen bij samenwerken en gegevens delen en is je dossier hier een goede afspiegeling van?

Toetsvragen

1. Gepleit wordt voor een wijziging die kort kan worden samengevat: van toestemming naar een transparante werkwijze. Wat zijn de belangrijkste argumenten om deze zienswijze te onderbouwen?
2. Benoem de drie veiligheidskleppen die je bij het toepassen van 'toestemming naar transparante werkwijze' in acht dient te nemen en motiveer ze.
3. Waarom is een nieuw privacy protocol ontoereikend om tot gedragsverandering van de professional te komen en is een leertuin nodig?

Hoofdstuk 14 De Kanteling in praktijk- handreiking voor een gekantelde gespreksvoering

Oefenopdrachten

1. Vorm een duo met een studiegenoot. Bedenk een ondersteuningsvraag die je voorlegt aan je medestudent. Dit kan een vraag zijn op verschillende levensgebieden. De studiegenoot gaat met jou in gesprek aan de hand van het kantelingsmodel. Draai ook de rollen om.
2. Bespreek het gesprek steeds na op de volgende punten:
 - Welke vragen heb je als prettig ervaren en waarom?
 - Welke vragen deden appel op jouw eigen kracht? Wat was hiervan het effect?
 - Welke vragen deden appel op jouw onvermogen? Wat was hiervan het effect?
 - Welke tips heb je voor je gesprekspartner?
4. Je krijgt een casus van een inwoner van een gemeente met een ondersteuningsvraag. Bedenk hoe jij jezelf zou introduceren, schrijf dit op en licht toe waarom je je op deze wijze introduceert. Dit is allemaal voor jezelf. Iedere student doet dit. In groepjes van vier ga je de casus uitspelen. Een iemand speelt de cliënt, de andere drie introduceren zich om beurten zonder tussendoor na te bespreken. Je bespreekt de oefening met elkaar na nadat iedereen zich voorgesteld heeft.
5. De cliënt geeft als eerste een reactie op de volgende punten:
 - Grondhouding van de professional (respectvol, gelijkwaardig, invoelend,)
 - Inhoud van de introductie: duidelijkheid van het doel van het gesprek, wederzijdse verwachtingen van het gesprek.

Reflectievragen

1. In paragraaf 14.3 'De kanteling, bezieling of bezuiniging?' valt te lezen: 'Gezien in het licht van de bezuinigingen in het sociale domein, lijkt de Kanteling soms te worden gezien als een troef uit de ambtelijke koker om tot besparingen te komen. Het benutten van de eigen kracht wordt dan vooral negatief beleefd in plaats van dat men het als een lonkend perspectief beschouwt' (pag. 184). Geef in 300 woorden aan wat jouw visie is en onderbouw deze met argumenten.
2. In paragraaf 14.4 over de vier schillen staat: 'Kort gezegd evolueert de professional binnen de Kanteling van een professional die zelf burgers individueel ondersteunt naar een generalistisch ingestelde coach die burgers met hun netwerk stimuleert het vooral zelf te doen. Waar de burger eigenaar is van zijn eigen plan en daar de regie over heeft samen met de mensen die belangrijk voor hem zijn. De professional faciliteert vooral in plaats van daadwerkelijk zelf hulp te bieden' (pag. 186).
Wat vraagt het van jou als professional om een meer faciliterende rol te hebben dan een hulpverlenende rol?
3. In paragraaf 14.6 onder het kopje 'Persoonlijke overtuigingen' wordt het volgende beschreven: 'Enerzijds heb je het belang van de burger voor ogen, anderzijds is het ook jouw taak om rekening te houden met de doelstellingen van de gemeente' (pag. 190).
Hier kan sprake zijn van een dilemma. Bedenk een concreet voorbeeld van zo'n dilemma die je tegen bent gekomen in je praktijk, of tegen denkt te komen. Welke ethische aspecten spelen hier? Zoek actuele literatuur die hier over gaat en formuleer met behulp van deze literatuur een eigen standpunt.

Toetsvragen

1. In paragraaf 14.3 'De kanteling, bezieling of bezuiniging?' valt te lezen: 'Ook sluit de Kanteling aan op uitgangspunten van de rehabilitatiebenadering uit de GGZ en de supportbenadering uit de VGZ. Beide benaderingen gaan uit van een passende ondersteuning van het individu die is gericht op (her)integratie in de samenleving' (pag .185). Werk bovenstaande bewering verder uit met behulp van theorie.
2. Zoek drie voorbeelden van gemeenten op waarvan de invulling van de wijkteams verschilt. Laat zien waarin de wijkteams verschillen (bevoegdheden, samenstelling, etc.). Wat betekent de manier waarop de wijkteams zijn georganiseerd voor de inwoners met een ondersteuningsvraag in de desbetreffende gemeente?
3. Geef aan in welke gemeente jij vindt dat de bewoner met een ondersteuningsvraag het beste af is en waarom.

Hoofdstuk 15 Werken vanuit Sociale Netwerkstrategieën - ontwikkelen vanuit beweging

Oefenopdrachten

1. Wat houdt het werken vanuit SoNeStra in en wat wordt hiermee beoogd?
2. Hoe ziet de rol van de sociaal werker eruit bij het werken vanuit het SoNeStra paradigma?
3. Wat zijn de rollen van de andere actoren die deelnemen aan een zogenaamd actieteam? Wat is hun mogelijke aandeel?

Reflectieopdrachten

1. In hoeverre werk jij of zou je kunnen werken in de praktijk vanuit SoNeStra?
2. Neem een voorbeeld en werk deze uit aan de hand van de vier stappen zoals vermeld op pagina 202 die als werkwijze worden aangehouden. Besluit je uitwerking met een korte reflectie; wat kun je hiervan leren?
3. Welke uitgangspunten en waarden stonden centraal in het door jou uitgewerkte voorbeeld bij opdracht 2?

Toetsvragen

1. Op welke inspiratiebronnen is SoNeStra gestoeld, vanuit welke gedachtengang komt het voort?
2. Welke voorwaarden zijn er vooraleer men aan de slag kan vanuit SoNeStra?
3. Wie heeft uiteindelijk de regie in het werken vanuit SoNeStra, de professional of de andere aandeelhouders?

Hoofdstuk 16 Eenzaamheid en sociaal isolement - Vrijwilligers en professionals werken samen aan een nieuwe benadering

Oefenopdrachten

1. Wat is het verschil tussen eenzaamheid en sociaal isolement?
2. Hoe ziet een gefaseerde aanpak zoals beschreven in dit hoofdstuk eruit, uit welke fasen bestaat deze?
3. Hoe kan het schema en de theorie van Pentland behulpzaam zijn bij het georganiseerd samenwerken in netwerken?

Reflectievragen

1. Ga met elkaar in gesprek aan de hand van de volgende vragen:
 - Wat kunnen vrijwilligers en professionals samen doen?
 - Wat vindt u echt behoren bij de taak van de vrijwilliger?
 - Wat vindt u echt behoren bij de taak van de professional?
 - Waar overlappen de taken van de professional en de vrijwilliger?
 - Wat is belangrijk in de samenwerking tussen de vrijwilligers en professionals?
 - Hoe kunnen professionals en vrijwilligers elkaar ondersteunen en versterken?

Toetsvragen

1. Welke stappen gaan vooraf aan het doorbreken van sociaal isolement? Hoe kan het fasemodel hierbij behulpzaam zijn?
2. Welke randvoorwaarden zijn noodzakelijk waar het gaat om inschakelen van de omgeving?
3. Op welke wijze kunnen gezamenlijke doelen en waarden worden vastgesteld, hoe kan hier samen in/aan gewerkt worden? Neem een casus of voorbeeld uit je eigen praktijk als voorbeeld.

Hoofdstuk 17 De aanpak van financiële problemen - De impact van schulden op het dagelijks leven

Oefenopdrachten

1. Wat is de impact van schulden op het dagelijks leven?
2. Welke minimale kennis is noodzakelijk wanneer je burgers met schulden begeleidt?
3. Hoe kan het schema en de theorie van Pentland behulpzaam zijn bij het georganiseerd samenwerken in netwerken?

Reflectievragen

1. Hoe kan het dat schaarste en armoede invloed hebben op ons gedrag?
2. Welke intergenerationele aspecten spelen hier een rol?
3. Hoe kan deze cirkel doorbroken worden, wat is daarvoor nodig?

Toetsvragen

1. Welke risico's zijn gelegen in het positioneren van schuldhelpverlening in de tweede lijn?
2. Welke uitdagingen en kansen liggen er in het wijkgericht werken waar het gaat om schuldhelpverlening aan gezinnen?
3. Welke rol zie je weggelegd voor de politiek en in hoeverre kun je dit vraagstuk als sociale professional sturen?

Hoofdstuk 18 Kwartiermaken in de wijk- Werken aan een gastvrije samenleving

Oefenopdrachten

1. Kan je in een paar zinnen de kern van kwartiermaken samenvatten, kwartiermaken zoals in dit hoofdstuk uiteengezet (er bestaan immers andere betekenissen/uitwerkingen van kwartiermaken).
2. Werk nu de verdere achtergrond van kwartiermaken uit, op welke constatering/signalering wil kwartiermaken een antwoord zijn?
3. Waarin lopen de Wet maatschappelijke ondersteuning en kwartiermaken parallel en waarin niet?

Reflectievragen

1. Heb je ervaring met een of meerdere 'werkwijzen' van kwartiermaken? Welke twee werkwijzen spreken jou (uit ervaring of na lezing) het meest aan en waarom? Zie je ook tekortkomingen of heb je ervaring met een andere werkwijze?
2. Vind je van jezelf dat je een kwartiermaak-mindset hebt, waarom wel, waarom niet? En hoe staat het met die mindset bij collega's in bijvoorbeeld het wijkteam of het team waarin jij werkzaam bent?

Toetsvragen

1. Kwartiermaken komt op voor de presentiebenadering - voor nabije professionals die de kloof tussen systeem- en leefwereld weten te overbruggen. De professional tracht door te dringen in de werkelijkheidsbeleving en situatiedefinitie van de betrokkene. In het vervolg worden vier dimensies van dit proces beschreven. Noem ze.
2. Kan jij uit je eigen (stage)praktijk een (negatief of positief) voorbeeld noemen van het belang vanuit het perspectief van kwartiermaken van het present zijn voor derden?

Hoofdstuk 19 Rehabilitatie in de wijk - Ondersteuning bij participatiedoelen

Oefenopdrachten

1. Lees de casus van mevrouw Bakker in dit hoofdstuk op pagina 248. Mevrouw Bakker zoekt een activiteit. Welke elementen horen volgens jou op een “persoonlijk wensenlijstje” van mevrouw Bakker. Aan welk uitgangspunt moet worden voldaan? Als je nadenkt over het scheppen van een band met mevrouw Bakker, welke aspecten zijn dan cruciaal? Motiveer je antwoord.
2. Lees de casus van Eva in dit hoofdstuk op pagina 253. Stel, je bent de persoonlijk begeleider van Eva. Eva heeft jouw hulp ingeroepen om samen met de mentor te praten over het feit dat zij de beloofde afspraken nu 2x heeft afgezegd. Als je telefonisch contact hebt, en probeert een afspraak te plannen, zegt de mentor zuchtend: “Alles goed en wel, we kunnen wel denken dat al die jongeren waar een steekje aan los is een diploma kunnen halen, maar dat kost mij zeeën van tijd, en sorry hoor, die heb ik niet.” Het lukt uiteindelijk wel om een half uur te plannen. Hoe bereiden jij en Eva je voor op het gesprek? Welke mogelijkheden zie je, en waar kiezen jullie voor? Hoe gaan jullie het aanpakken? Geef zo concreet mogelijk aan welke elementen bij het gesprek met de mentor van belang zijn.
3. Neem de casus van Maarten in dit hoofdstuk door op pagina 244. Stel, jij bent Joppe. De moeder van Maarten belt je emotioneel op. Ze zegt dat ze zich gedwongen voelt door Maarten, jou en de rijschoolhouder om mee te werken aan dit onzalige traject. Ze vindt dat er niet naar haar geluisterd wordt. En wie kent Maarten nou eigenlijk het beste? Soms denkt ze wel eens, dat door al die malle moderne opvattingen van de laatste tijd, het ‘verboden’ is om er gewoon van uit te gaan dat iemand een handicap heeft waar je rekening mee moet houden. Iemand met een licht verstandelijke beperking kán gewoon geen autorijden! Punt uit. Wat zou je tegen haar zeggen? Welke richting heb je daarbij voor ogen? Geef letterlijk aan welke zinnen je gebruikt.

Hoofdstuk 20 Participatie van mensen met psychische kwetsbaarheid en verstandelijke beperkingen. Wijk en Participatie als goede praktijk.

Oefenopdrachten

1. Maak een sociale kaart van de wijk waar je woont. Verplaats je in een rol als kwartiermaker in de wijk en onderzoek hoe het gesteld is met de openbare voorzieningen en faciliteiten. Hoe is het OV geregeld? Wat zijn andere bronnen die mogelijk behulpzaam zijn om mensen met een beperking welkom te heten? Breng in beeld welke potentiële partners in een netwerk of maatschappelijk steunsysteem met elkaar kunnen samenwerken.
2. Je krijgt het verzoek om aandacht te besteden aan een groeiende groep jongeren met een licht verstandelijke beperking. Hoe ga je hen bereiken, en waar gewenst, in contact brengen met initiatieven (zoals een brede school waar cursussen worden gegeven, het repaircafé of de bibliotheek) in de buurt die ze mogelijk kunnen ondersteunen in hun ontwikkeling? Hoe kun je bijdragen aan hun sociale ontwikkeling, denk aan opzetten van een vriendenkring oid.
3. "Professionals zijn niet alleen professional maar hebben zelf ook ervaringen in de rollen als ouder, cliënt of buur. Soms is het wenselijk om in het contact met de cliënt juist deze rol te laten zien. Dit zorgt voor meer wederkerigheid in het contact en een meer horizontale relatie tussen cliënt en professional." Neem een cliënt van je praktijk of stage in gedachte. Welke ervaringen of rol die je zelf hebt zou je in het contact met die cliënt kunnen benutten om de wederkerigheid in jullie relatie te bevorderen? Experimenteer daar eens mee in het contact.

Reflectievragen

1. Welke (nieuwe) principes (zoals herstelondersteunend werken, kwartiermaken en empowerment) spreken je aan en hoe zou je ze kunnen benutten in jouw praktijk?
2. Van cliënten wordt een steeds actievere deelname en inbreng verwacht. Hoe kan je dit stimuleren bij mensen waar vooral de kwetsbaarheid naar de voorgrond treedt?
3. Kwaliteit van bestaan is voor iedereen belangrijk dus ook voor jou. Bekijk het overzicht van domeinen en indicatoren van Kwaliteit van Bestaan. Hoe geef jij in je eigen leven zelf invulling of vorm aan de verschillende domeinen kijkend naar de indicatoren? Hoe beïnvloeden de domeinen van sociale participatie jouw ervaren Kwaliteit van bestaan positief dan wel negatief? Doe hetzelfde voor een cliënt die je begeleid op je stage of werk. Tot welke belangrijke inzichten of verschillen kom je?

Toetsvragen

1. Waar ligt de urgentie om de participatie van mensen met een psychische kwetsbaarheid en/of verstandelijke beperking te bevorderen?
2. Deelname van mensen met een psychische, verstandelijke beperking in de wijk is nog altijd niet vanzelfsprekend. Op welke wijze kan de komst van de nieuwe Wmo hieraan bijdragen? Welke kansen zie je?
3. Met welke actoren in de wijk krijgt de sociale professional te maken, welke zijn nieuw of meer in beeld dan voorheen?

Hoofdstuk 21 Werken met mensen met niet-aangeboren hersenletsel en hun naasten- Ondersteuning in het dagelijks leven

Oefenopdrachten

1. In de transitie wordt prioriteit gesteld aan het netwerkgericht ingesteld zijn. Dat betekent dat we hoog inzetten op het in beeld brengen van wie we allemaal kennen, met wie we wat ondernemen, wat we voor elkaar kunnen betekenen en hoe dat ervoor kan zorgen dat het leven betekenisvol is. Stel je nou eens voor dat de persoon met Niet-aangeboren Hersenletsel of dementie een karakterverandering doormaakt. Stel je voor dat diegene sneller boos wordt dan vroeger, argwanend is, ongezeglijk is of anderszins onaangenaam gedrag heeft gekregen. Mensen schrikken daar van en houden een beetje afstand.
 - A. Probeer je in te leven in beide actoren dus in degene die de karakterverandering doormaakt alsook in degene die daarmee om dient te gaan. Wat zijn volgens jou kenmerken van de communicatie? Wat zijn aandachtspunten? Wat kunnen ze doen om toch in contact te blijven?
 - B. Situatie: een oudere man met beginnende Alzheimer woont met zijn vrouw. Hun huiskamer is op de 2e etage en de toegang is met een trap. De vrouw krijgt bezoek van de huisarts. Mijnheer doet de deur open en de huisarts wil naar boven lopen. Mijnheer begint te schelden dat de man weg moet gaan. De huisarts loopt door en spreekt vriendelijk met mijnheer. Dat heeft een negatief effect en mijnheer geeft de huisarts een zet waardoor die naar beneden tuimelt. De huisarts neemt de benen. Later op de dag belt hij een sociaal werker die vaker bij mijnheer en mevrouw komen.
 - C. Wat zou je als professional kunnen betekenen? Welke functie kan het volgens jou hebben om netwerkgericht te zijn? Beschrijf dit in de vorm van een vervolgcasus. Geef de sociaal werker een naam en schrijf het verhaal vanaf het moment dat de sociaal werker wel binnenkomt bij mijnheer en mevrouw. Zorg ervoor dat je het gedrag van de sociaal werker beschrijft en de achterliggende gedachte van de sociaal werker daarbij.Totale lengte van opdracht beantwoorden op 2 pagina's (maximaal 1200 woorden).
2. Bekijk de uitzending van Kruispunt '[Altijd moederdag](#)' van dd 8 mei 2016 en ga vervolgens in groepjes van 4 uiteen.
 - A. Bekijk het gedeelte van de documentaire over de moeder en de twee zonen nogmaals.
 - B. Verdeel de rollen (moeder, zoon Erik, professional) en een observator. Speel de situatie na waarin de professionals een aantal interventies doet om moeder en zoon dichter bij elkaar te brengen
 - C. Bespreek hoe je de rol hebt ervaren. Wat deed de situatie met je?
 - D. Wat heeft de observator gezien? De observator geeft dit terug in termen van gedrag.
 - E. Start vervolgens opnieuw een rollenspel vanuit hetzelfde startpunt. Nu speel je zoals je de communicatie zelf zou hebben gedaan. Wat zou jij anders doen in deze situatie? Welk effect heeft het op de interactie tussen moeder en zoon?
3. Lees de casus Nirmala (pag. 274) over de moeder van Rudy met traumatisch hersenletsel. Zoals je kunt lezen nemen burens het gezin soms mee naar het park om met elkaar een fijne zomerdag te vieren met spelletjes, lekker eten en genieten. Rudy vindt deze situaties moeilijk. Hij kan het allemaal niet overzien en reageert daarop met agressief gedrag. Eigenlijk heeft hij veel meer structuur nodig om ook van zo'n middag te kunnen genieten. De dochter van één van de burens studeert SPH. Zij wil wel met jou als professional praten om te kijken wat ze met Rudy kan doen. Jullie (dus de professional en de dochter van de burens) gaan samen activiteiten verzinnen met en voor Rudy voor dergelijke middagen.
 - A. Hoe kan Rudy meedoen terwijl er toch rekening met hem wordt gehouden? Welke voorwaarden zijn er?

- B. Verzin tenminste 5 activiteiten die passen bij deze voorwaarden.
- C. Op welke manier zou je Rudy 'verleiden' om deze activiteiten te gaan doen?
- D. Welke positie zou je Nirmala toedichten in deze activiteiten?
- E. Vind je dat de anderen die meegaan met deze middagen ingelicht moeten worden? Zo ja, hoe pak je dat aan?

Reflectievragen

1. De eerste vraag betreft je eigen ervaringen met thuiswonende dementerende ouderen of mensen met NAH.
 - A. Ken je zelf mensen die thuis wonen waarbij sprake is van Niet-aangeboren Hersenletsel (waaronder dementie) in je familie of in de buurt waar je woont? Wat uit het hoofdstuk herken je in de situatie van deze persoon en de (indien betrokken) mantelzorger? Maak een beschrijving van een half tot één A4 waarbij je de koppeling maakt tussen je eigen ervaring en het hoofdstuk.
 - B. Wat denk jij dat maakt dat het deze persoon lukt om thuis te blijven wonen? Geef concrete voorbeelden in termen van gedrag, netwerk, domotica, hulpmiddelen et cetera.
 - C. Hoe denk je dat deze mensen hun eigen buurt ervaren? Als er een mantelzorger aanwezig is, wat zijn de implicaties van de beperking voor de centrale mantelzorger?
 - D. Wat denk je dat professionals kunnen betekenen? Maak gebruik van het hoofdstuk.
2. Je buurvrouw Annie is bijna 80 jaar en leeft met de beginnende verschijnselen van Alzheimer. Je hebt altijd een goede band met haar gehad en ze vond het fijn als je af en toe even binnen liep om een praatje te maken. Soms ook wandelden jullie door haar tuin en hielp je haar een handje met planten of snoeien. Ze was altijd ruimdenkend en blij met je komst. Recentelijk vertelde je haar dat je haar dat je gaat studeren in de stad, ver van het dorp waar jullie wonen. Je legt uit dat je minder vaak zal komen. Annie reageert daar in eerste instantie vriendelijk op. Maar 's avonds belt ze boos op naar je moeder met de boodschap dat ze afgeschaft is en dat ze nu haar tuinman kwijt is. Ze wil je nooit meer zien en je hoeft ook geen lieve koekjes te bakken.
 - A. Hoe denk je dat jouw reactie is wanneer je moeder je deze situatie overbrengt?
 - B. Je weet nu het één en ander over dementieprocessen. Welke kennis helpt je om het gedrag van Annie te begrijpen?
 - C. Stel je hebt Annie gebeld om het contact te herstellen, om uit te leggen dat je heus nog wel komt en dat je haar graag mag. Maar Annie wordt steeds bozer. Wat ga je doen?
 - D. Als professional zie je dat Annie steeds vaker ruzie maakt met mensen in haar nabije omgeving. Mensen komen minder omdat Annie ze niet meer wil zien. Je hebt als professional de taak om de omgeving juist te betrekken zodat Annie zo lang mogelijk thuis kan blijven wonen. Je ziet dat Annie gedachten en voorstellingen heeft die ver zijn van de werkelijkheid. Wat ga je doen om Annie's netwerk te behouden? Denk wat je samen met Annie wilt doen en wat je samen met het netwerk wilt doen.
3. In dit hoofdstuk heb je gelezen dat mensen met Niet-aangeboren hersenletsel vaak complexe problemen ondervinden. Complex omdat er gevolgen zijn op verschillende functiegebieden zoals op het gebied van zelfinzicht, in de communicatie, bij geheugen en oriëntatie en in executieve functies zoals plannen, regelen, initiatief nemen, gedragsregulatie en aandacht. Ook op de verschillende leefterreinen zien we grote gevolgen, bijvoorbeeld bij het uitvoeren van doelbewuste handelingen, bij het greep hebben op de eigen emotionaliteit of in de fysieke verzorging. Probeer je eens in te leven in de wereld van degene bij wie sprake is van Niet-aangeboren Hersenletsel. Beschrijf welk gevoel dit bij je oproept. Stel je een situatie voor waarbij je een activiteit onderneemt met één van je naasten. Maak een beeld ervan en schrijf op wat je denkt dat er dan gebeurt (in maximaal 600 woorden).

Toetsvragen

1. Lees de casus over Aart en Geesje op pagina 271 en verder. Stel je nu voor dat Aart en Geesje bij jou in de wijk wonen.
 - A. Wat zouden mogelijke plekken zijn waar zij terecht kunnen voor sociale contacten, vragen, ondersteuning en zorg? Welke voorzieningen zijn er wanneer het bijvoorbeeld gaat om speciale cafés, aangepaste supermarkten, dagbesteding, respijtzorg en verzorging? Kijk ook naar zelfstandig ondernemers en particuliere initiatieven.
 - B. Zijn er koppelingen te maken tussen deze voorzieningen? Denk bijvoorbeeld aan een dagactiviteit voor Geesje waardoor Aart even vrijaf is (respijt). Kijk op de sites van deze voorzieningen en ga na of deze koppelingen gemaakt kunnen worden.
 - C. Vind je dat er voorzieningen missen en zo ja, welke? Welke initiatieven zou jij willen nemen voor mensen als Aart en Geesje? Verwerk je ideeën, mogelijke initiatieven en noodzakelijke voorzieningen in een brief aan de Wmo-raad. Welk advies zou je de gemeente geven? Welke initiatieven ontbreken er nog?
2. Bekijk de uitzending van Kruispunt '[Altijd moederdag](#)' van dd 8 mei 2016.
 1. Wat valt je op bij de zorgvragers? Welk type ondersteuning vragen zij? Wat is je gedachte bij het feit dat de kinderen deze zorg op zich nemen? Wat zou er gebeuren wanneer zij die ondersteuning niet op zich zouden nemen?
 2. Probeer je in te leven in de kinderen die bij hun moeder komen. Hoe verplichtend is de mantelzorg volgens jou? Welk effect heeft het ondersteunen van de moeder op a. de relatie met moeder b. op hun eigen dagelijks leven c. op hun eigen kwaliteit van leven?
 3. In de casus met de twee zonen vertelt een professional hoe zij tegen de ontspoorde situatie aankijkt. Benoem wat zij doet in termen van interveniëren en faciliteren. Gebruik daarvoor de kennis uit het hoofdstuk. Welke professionele acties zijn volgens jou nog meer nodig om de situatie houdbaar te laten zijn?
3. Deze opdracht geeft inzicht in een geleide schaal van kwaliteit van leven. We worden allemaal ouder. Soms zijn er meer aanpassingen nodig om ons te verplaatsen, om onze hobby's uit te voeren of om ons zelf te redden. We willen ook graag thuis blijven wonen in onze eigen vertrouwde omgeving. Het kan zijn dat er kleine of grote veranderingen plaatsvinden. Dat kunnen veranderingen zijn bij de persoon zelf zoals een beginnend alzheimerproces of een CVA. Ook kunnen dat veranderingen zijn in de buurt zoals het verdwijnen van vertrouwde winkels, nieuwbouw met nieuwe buurtbewoners of veranderd verkeer.

We willen als samenleving dat mensen langer thuis blijven wonen. Vaak wordt de kwaliteit van leven genoemd. Voor mensen met verworven cognitieve aandoeningen is dit een opgave. Juist omdat de cognitieve en fysieke beperkingen in de loop der tijd sterker het leven bepalen. Welke in het hoofdstuk beschreven professionele inzet maakt het mogelijk om veilig en waardig thuis te blijven wonen? Denk aan bijvoorbeeld ondersteuning bij zelfredzaamheid, zeggenschap, persoonlijk netwerk, kracht van het netwerk, participeren. Werk dit uit in 2 pagina's (maximaal 1200 woorden) waarin je de implicaties voor de professionele inzet beschrijft in termen van competenties.

Hoofdstuk 22 Werken met multiprobleemgezinnen - Herstel van het gewone leven

Oefenopdrachten

1. Geef een omschrijving van een multiprobleemgezin en vergeet daarbij niet de verschillende domeinen of dimensies te benoemen.
2. Welke voorwaarden moeten aan de hulpverlening worden gesteld als het gaat om het bieden van complexe zorg/hulpverlening aan dergelijke gezinnen?
3. Waar bestaat een familiegroepsplan uit? Hoe kan een dergelijk plan tot stand komen?

Reflectievragen

1. Kun je zelf een voorbeeld van een multiprobleemgezin of andere hoogcomplexen hulpvraag omschrijven; wat maakte deze zo gecompliceerd?
2. Welke attitude aspecten zijn van belang voor de hulpverlener die in deze situatie beweegt, wat maakt dat deze zo van belang zijn?
3. Zou jij geschikt zijn voor het werken met dergelijke gezinnen, motiveer je antwoord.

Toetsvragen

1. Wat maakt de problematiek bij multiprobleemgezinnen complex? Waarin verschilt deze van andere hulpvragen?
2. Wat voor type aanpak is hierbij benodigd en met welke randvoorwaarden in het organiseren van de hulpverlening moet rekening worden gehouden?
3. Hoe kan een horizontale integratie bereikt worden bij het inspelen op de gevraagde hulp?

Hoofdstuk 23 Geweld in gezinnen: signaleren, stoppen en steunen bij herstel

Oefenopdrachten

1. Welke vormen van geweld kun je onderscheiden? Wat betekent de term huiselijk geweld in deze?
2. Hoe kan het dat huiselijk geweld vaak zolang onzichtbaar is gebleven?
3. Wat zijn mogelijke oorzaken van huiselijk geweld?

Reflectievragen

1. Wat wordt er gevraagd van een sociaal werker in de wijk die te maken krijgt met huiselijk geweld? Wat kan hij/zij doen?
2. Wat kan de meldcode hierin bieden?
3. Welke rol zou er weggelegd kunnen zijn voor burgers en omwonenden van gezinnen waar huiselijk geweld speelt?

Toetsvragen

1. Welke risicofactoren spelen een rol bij het ontstaan van huiselijk geweld?
2. Bespreek de stappen van de meldcode aan de hand van een concreet voorbeeld.
3. Welke maatregelen kan een sociaal werker treffen om te werken aan optimale veiligheid in de wijk?